

at han havde ventet, at et saadant Forslag var fremkommet fra Ministeriets Side, tror jeg dog ikke, at Nogen ret vel kunde vente dette. Det er vel muligt, at en Udtaalelse derom forefindes i Udvalgets Betænkning, men Udvalget har ikke — hvad den ærede Vidfører ogsaa hentydede til — gjort mig den Gære at forhandle med mig, og der var altsaa ikke nogen Anledning for mig til Meddelelse; hvis det havde været Tilfældet, vilde jeg i alt Fald have gjort opmærksom paa, at jeg ikke vilde finde, der var nogen Opfordring til fra Regeringens Side at fremkomme med et saadant Forslag, der dog ganske vist ogsaa havde sine Betæneligheder, medens jeg derimod ganske vist lige overfor den stærke Erkjendelse af, at et saadant var bragt til Forhandling her af Mænd, som særdes omkring paa forskjellige Steder, og derfor bedst kunne bedømme Betydningen deraf, vilde stille mig lige overfor et saadant Forslag saaledes, som jeg tidligere har antydet, og som jeg virkelig ogsaa vil gjøre det nu. Hvad angaar de Bemærkninger, jeg har at fremføre, skal jeg ihjelne imellem de to Hovedgjenstande for Lovforslaget, nemlig først Kirkegaardenes Draining eller, som det nu skal hedde, Undergrundsafftning, og dernæst Kirkenes Opvarmning. Hvad det Første angaar, skal jeg paa ingen Maade benegte, at Kirkegaarde paa flere Steder kunne være i en Tilstand, som kan være yderst besværlig og uheldig for dem, som skulle særdes derpaa som Levende, og at det maatte ifølge Forskjelliges Opsfattelse kan have noget Uhyggeligt og Forargeligt ved sig, at det Sted, hvor de Døde nedlægges, skal være saaledes beffaffent, saaledes at der altsaa kunde være Grund til at ønske, at en Forandring kunde indtræde. Ministeriet er nu med Hensyn til en saadan Forandring, forsaavidt den maatte anses for at kunne ske igennem Draining, stillet noget særlig; det er stillet anderledes lige overfor den end lige overfor den anden, idet det ikke er dette Thing ubekjendt — det blev ogsaa omtalt først her i Salen —, at Kirke- og Undervisningsministeriet selv er gaaet ud fra ved Kirkesynsloven af 19de Februar 1861 at have en Bemyndigelse til at paalægge Vedkommende en saadan Draining eller Afftning af Grunden. I Henhold dertil vare de enkelte Sager, som vare fremkomne, baade for jeg kom til at staa i Spidsen for Ministeriet, og ligeledes efter at jeg var bleven Minister, blevne afgjorte, og det uden Indsigelse derimod, indtil en saadan Indsigelse blev reist af en Kirkeeer; det var her Magistraten, som var Tiendeeer. Jeg skal i Parenthes bemærke, at det ikke er værd her at tale om, hvis Tiendom Kirken er, ikke engang i den Betydning, hvorom der her er Tale, thi Ddet væxer i Lovsproget. I gamle Dage holdt man mest af at sige „Kirkeeeren“, og i Forordning af 13de November 1829 hedder det bestandig „Kirkeeeren“, naar der er Spørgsmaal om at ordne saadanne Forhold, men i Kirkesyns-

loven tales der, saavidt jeg erindrer, gjennemgaaende om „Tiendeeeren“. Man kunde maatte sige „Kirketiendeeeren“, thi man fik da begge Dele med, og der kunde da i ethvert Tilfælde ikke være Tvivl om, hvad Meningen var. Det blev altsaa paalagt vedkommende Tiendeeer at foretage en saadan Foranstaltning, og dette gav som bekjendt Anledning til, at der blev reist en Sag derom, hvorved Domstolene kom til det Resultat, at en saadan Forpligtelse ikke paahvilede Tiendeeeren. Som de Herrer, der i forrige Samling havde Sæde her i Salen, ville erindre, blev det fremhævet af en Rigsdagsmand, som dengang var Medlem af Udvalget, og som havde særlig Grund til at interessere sig for denne Sag, men som ikke længere er Medlem af Thinget, som en Grund til ikke at gaa ind paa Lovforslaget, at man derved kom til at omgøre, hvad der saa ganske nylig havde faaet sin Afgjorelse ved en Dom; men jeg maa tilstaa, at jeg ikke var ganske enig med den nævnte Rigsdagsmand her, og jeg tror heller ikke, at man, naar man ser hen til den hele Ordning ved Kirkesynsloven, er berettiget til at betragte dette som en afgjørende Grund til ikke at gjøre en saadan Forandring. Naar man fra Ministeriets Side er gaaet ud fra og tidligere har gjort gjældende, at der kan paalægges en Tiendeeer en saadan Forpligtelse, men det har vist sig, at der i den Henseende hersker en anden Mening om Fortolkningen og Fortaaelsen af Lovens end den, hvorfra Ministeriet er gaaet ud ved Lovens Udgivelse, tror jeg tværtimod, der er al Grund til, at faae dette Spørgsmaal afgjort ved en senere Lovbestemmelse. Der er jeg altsaa ganske enig med de ærede Forslagsstillere, men med Hensyn til den Tilstand, som er tilstede ifølge Loven af 19de Februar 1861, maa jeg gjøre en Bemærkning, som er af stor Betydning overfor dette Lovforslag, nemlig den, at Kirkesynsloven udtrykkelig siger i sin § 3: „Paa Tiendeeerens Andragende kan Ministeriet for Kirke- og Undervisningsøcefenet tilstede Afgjørelse fra Lovens efterfølgende enkelte Bestemmelser for saadanne Kirkers Vedkommende, med Hensyn til hvilke de paagjældende Bestemmelser skjøntes at være for byrdefulde.“ Dette er en meget væsentlig Bestemmelse. Naar Ministeriet altsaa gik ud fra, at Kirkesynsloven af 19de Februar 1861 medførte en Forpligtelse for Kirketiendeeeren til at foretage saadanne Foranstaltninger som dem, hvorom her er Tale, saa er det en Selvfølge, at det ogsaa maatte tilkomme Ministeriet, hvor ganske særegne Omstændigheder gjorde Skigt særdeles byrdefuldt, at kunne bestemme Afgjørelse derfra, og jeg maa derfor sige, at jeg maa anse det for at være ganske nødvendigt, at man i en ny Lov, hvorved man paalægger en Forpligtelse, som Domstolene ikke have villet erkjende var tilstede, tillige optager en saadan Bestemmelse. Jeg kan heller ikke tro, at man kan have noget Væsentligt at erindre derimod, thi det kan ikke be-